

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Mål och myndighet – En effektiv styrning av jämställdhetspolitiken (SOU 2015:86)

Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag har bestått av fyra delar. Utredningen har haft i uppdrag att:

1. analysera och följa utvecklingen gällande jämställdhet mellan kvinnor och män den senaste tioårsperioden,
2. analysera och bedöma hur effektivt jämställdhetspolitiken har genomförts,
3. bedöma om det finns skäl av se över de jämställdhetspolitiska målen och indikatorerna, samt
4. pröva om det finns skäl att överväga förändringar när det gäller hur jämställdhetspolitiken ska organiseras och genomföras.

Utredningens förslag i korthet

Utredningen föreslår bland annat att jämställdhetsintegrering fortsatt ska vara den huvudsakliga strategin inom jämställdhetspolitiken. Ett intersektionellt perspektiv ska säkras i genomförande och uppföljning av jämställdhetspolitiken. Jämställdhetspolitiken ska fortsatt styras på samma sätt som myndigheter och verksamheter styrs i övrigt. Styrningen ska vara strategisk, tydlig och inriktad på resultat som ska följas upp och utvärderas. Vad gäller övergripande mål för jämställdhetspolitiken föreslås inga förändringar. Däremot föreslår utredningen att utbildning lyfts ut från nuvarande delmål och bildar ett nytt separat delmål, jämställd utbildning, samt att ett nytt delmål kring jämställd hälsa, vård och omsorg, skapas.

Vidare föreslår utredningen att en ny jämställdhetsmyndighet inrättas med uppgift att analysera, följa upp, samordna och stödja genomförandet av jämställdhetspolitiken.

Sammanfattning av Sacos ställningstagande

Saco **tillstyrker** utredningens förslag om att jämställdhetsintegrering fortsatt ska vara den huvudsakliga strategin för genomförandet av jämställdhetspolitiken, samt att ett intersektionellt perspektiv ska säkras i genomförande och uppföljning.

Saco **tillstyrker** förslaget att regeringens styrning av jämställdhetspolitiken ska vara strategisk, tydlig och inriktad på resultat som ska följas upp och utvärderas.

Saco **tillstyrker** utredningens förslag gällande övergripande mål och delmål för jämställdhetspolitiken.

Saco **tillstyrker** förslaget att fler myndigheter ges i uppgift att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina verksamheter, samt att regleringen sker genom myndighetens instruktion eller i förekommande fall annan förordning.

Saco instämmer i utredningens slutsats att det behövs en sammanhållande och tydlig struktur för hur jämställdhetspolitiken ska genomföras och följas upp, men **avstyrker** förslaget om att inrätta en ny jämställdhetsmyndighet.

Kommentarer kring Sacos ställningstagande

Jämställdhetsintegrering som strategi, intersektionellt perspektiv samt tydlig styrning

Saco anser att jämställdhetsintegrering fortsatt bör vara den huvudsakliga strategin för att genomföra jämställdhetspolitiken. Vi vill betona att en av förutsättningarna för att jämställdhetsintegrering ska få genomslag i myndigheternas verksamheter och i det praktiska arbetet, är att styrningen blir mer strategisk, tydlig, verksamhetsinriktad och långsiktig. Det krävs också att tydliga mål sätts upp, att resultatet av arbetet och olika insatser följs upp och utvärderas. Utredningen konstaterar att uppföljning och utvärdering av olika insatsers resultat och effekter har skett i mycket liten utsträckning. Det medför att det är svårt att veta om det är rätt insatser som satts in samt om styrningen av jämställdhetspolitiken verkar för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Om resultat och effekter inte efterfrågas riskerar också jämställdhetsarbetet att bli något som görs ad hoc och på frivillig basis. Saco välkomnar därför att utredningen betonar vikten av en tydligare styrning och uppföljning.

Saco tycker att det är mycket positivt att utredningen föreslår att ett tydligt intersektionellt perspektiv ska eftersträvas i hur jämställdhetspolitiken genomförs och följs upp. För att förklara bristande jämställdhet mellan kvinnor och män kan analysen inte bara begränsas till kön. Även andra faktorer som till exempel ålder, etnisk tillhörighet, religion, socioekonomisk status, funktionsnedsättning, sexuell läggning och könsidentitet eller könsuttryck kan spela en avgörande roll. Vi instämmer därför i att en grundlig analys av olika faktorer – utöver kön – behöver ligga till grund för hur jämställdhetspolitiken genomförs och följs upp, för att nå bästa resultat.

Detta innebär sammantaget att även om vi förordar att jämställdhetsintegrering fortsatt ska vara den huvudsakliga strategin, måste ett intersektionellt förhållningssätt i betydligt större utsträckning genomsyra såväl genomförande som uppföljning av jämställdhetspolitiken. Annars riskerar jämställdhetspolitiken att inte få avsedda effekter. Att ta hänsyn till ett bredare perspektiv ställer krav på de myndigheter som är ålagda att arbeta med jämställdhetsintegrering. Det är därför viktigt att det finns resurser att stötta myndigheterna i deras arbete, så att de kunskaper och erfarenheter som finns kan omsättas i praktisk verksamhet för att uppnå ökad jämställdhet.

Jämställdhetspolitikens mål

Vad gäller utredningens förslag kring jämställdhetspolitikens övergripande mål och delmål vill Saco betona att det är av största vikt att dessa preciseras och konkretiseras på ett tydligt sätt. Och att målen formuleras på ett sådant sätt att reell och inte bara formell jämställdhet uppnås. Vi vill också betona vikten av att preciseringen av de jämställdhetspolitiska målen genomsyras av ett intersektionellt perspektiv. För att nå dit behöver de jämställdhetspolitiska indikatorerna ses över. Indikatorerna behöver även kompletteras utifrån de nya förslagen till delmål som utredningen lägger.

Saco delar utredningens analys om utbildningens betydelse för ett jämställt samhälle, och ser därför positivt på förslaget om att synliggöra utbildning i ett nytt delmål. Könsuppdelningen på arbetsmarknaden grundläggs tidigt, redan i utbildningssystemet och i de utbildningsval som flickor och pojkar gör. Frågan om hur och varför flickor och pojkar gör olika utbildningsval är komplex och påverkas av en mängd faktorer. Vi kan dock konstatera att de olika utbildningsval som flickor och pojkar gör, får konsekvenser

för kommande yrkesval och villkor i arbetslivet. Det innebär också att utbildningen har avgörande betydelse för att uppfylla jämställdhetspolitikens övriga delmål och därigenom det övergripande målet. Mot bakgrund av detta anser Saco att det är positivt att jämställdhet i utbildningen lyfts in som en egen målsättning i jämställdhetspolitiken.

Saco ser även positivt på att utredningen valt att lyfta in en jämställd hälsa, vård och omsorg som en målsättning i jämställdhetspolitiken. Den forskningen som utredningen redogör för, visar tydligt att det finns stora skillnader mellan kvinnor och män vad gäller dessa områden. Det medför att kvinnor och män inte har samma möjligheter och förutsättningar att nå den jämställdhetspolitiska målsättningen, att forma samhället och sitt eget liv. En god hälsa är inte bara viktig för individen, utan för hela samhället. Det förutsätter även en jämställd vård och omsorg. Vi tycker att det är positivt att utredningen inom detta delmål särskilt lyfter fram bland annat kvinnors psykiska ohälsa och hälsosituationen för utrikes födda kvinnor.

Myndigheter med jämställdhetsintegrering, ansvaret regleras genom instruktion

Saco ställer sig bakom utredningens förslag om att fler myndigheter bör ges i uppgift att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina verksamheter. Utredningen nämner några möjliga förslag i sitt betänkande, men konstaterar samtidigt att det behövs ytterligare analyser för att ta ställning till vilka myndigheter som bör ges denna uppgift. Saco vill därför i nuläget inte kommentera val av lämpliga myndigheter, men anser att det är rimligt att regeringen noga överväger vilka ytterligare myndigheter som ska ha i uppdrag att verka för de jämställdhetspolitiska målen.

Myndigheters ansvarsområde och uppgifter skiljer sig åt i stor utsträckning. Vi tycker därför att det är rimligt att regeringen även fortsättningsvis reglerar ansvaret att integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndigheternas instruktioner eller i förekommande fall annan förordning. På så vis kan styrningen bli tydligare och verksamhetsanpassas genom att beakta verksamhetens särskilda behov och förutsättningar. Det motsäger inte att styrningen, även om den är verksamhetsanpassad, också bör bli mer konsekvent och samstämmig.

Jämställdhetsmyndighet

Saco instämmer i utredningens slutsats att det behövs en sammanhållande och tydlig struktur för hur jämställdhetspolitiken ska genomföras och följas upp. Att nå en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män är en central fråga för Saco och Sacos förbund. Saco kan, på samma sätt som utredningen, konstatera att den styrning som sker idag inte är tillfredsställande. Vi behöver också i betydligt större utsträckning tillämpa de erfarenheter och kunskaper som finns inom jämställdhetsområdet, för att nå ökad jämställdhet i praktiken.

Saco är dock generellt sett tveksamma till inrättandet av nya myndigheter, och tycker att andra alternativ bör analyseras grundligt innan beslut om eventuellt nya myndigheter tas. Vi anser inte att det i utredningens betänkande finns tillräckligt med analys och underlag för att kunna ta ställning till om en ny separat myndighet skulle vara det bästa alternativet för att uppnå en effektivare styrning och genomförande av jämställdhetspolitiken. Saco avstyrker därför utredningens förslag om inrättandet av en ny jämställdhetsmyndighet. För att ta ställning till de alternativ som föreslås av utredningen krävs ytterligare analyser. Vi anser att även andra möjliga alternativ i så fall bör undersökas.

Om beslut om en ny separat jämställdhetsmyndighet trots allt skulle fattas, vill Saco betona vikten av att tillräckliga resurser tillsätts så att myndigheten på ett professionellt sätt kan genomföra de uppgifter som ingår i uppdraget. Med tanke på att utredningen till exempel föreslår att fler myndigheter ska arbeta med jämställdhetsintegrering, kommer sannolikt behovet av stöd att öka. Saco anser vidare att det är viktigt att det intersektionella perspektivet beaktas i såväl uppföljning, samordning som i stödet för att genomföra jämställdhetspolitiken. Detta kräver att en ny myndighet har personella resurser med bred kompetens. Idag ligger flera uppdrag inom jämställdhetspolitiken på olika institutioner och myndigheter (Länsstyrelser). För att den kompetens som byggts upp inom dessa verksamheter inte ska gå förlorad, är det viktigt att ta ställning till hur erfarenheterna och kunskapen ska kunna överföras och tillämpas av den nya myndigheten. Det är också viktigt att efterhand följa upp myndighetens verksamhet och utvärdera om den nya organisationen uppnår de resultat och får den effekt som avses.

Vänligen

Robert Boije
Samhällspolitisk chef

Karin Karlström
Utredare